

hovnikov«, je v svoji knjigi iz leta 1908 zapisal: »Katero pošteno, sramežljivo kmečko dekletko bi si upalo stopiti med ljudi s tako izrezanim oblačilom, kakor se slikajo sv. Barbara, sv. Katarina, sv. Magdalena itd.? Kdo ne spozna, da tako oblačilo nikakor ne pristaja preblaženi, brezmadežni, prečisti devici Mariji? Toda koliko je podob Marijinih z golim vratom!«³⁰ Isti avtor renesančnim mojstrom očita, da so v navdušenosti nad telesno lepoto upodabljali in vmeščali v oltarje na primer »sv. Boštjana, sv. Agato, sv. Nežo, betlehemsko moritev ali sploh tvarine, pri katerih je bilo mogoče pokazati lepoto telesa. /.../ Za ubogo dete so bile še borne plenice prevelika potrata. Komaj so dali Gospodu na križu najpotrebnejše zagrinjalo. Oblačila, zlasti pri ženskih slikah, so imela namen, da so še bolj odlikovala to, kar bi morala zakrivati. /.../ Koliko so take podobe v cerkvah pokvarile ali vsaj pobožnost ovirale, da se duh vernega kristjana ni mogel dvigniti više, to ve le Bog sam.«³¹ Tudi Suher je še dobro desetletje pozneje o »nagoti« pisal iz podobnih pozicij kot Flis: »Zlasti pa bode navadnemu gledalcu težko razlagati nagoto v umetnosti. Kdor nima zmisla za anatomijo in prav nič znanja o njej ne more s pravim očesom motriti umetnine te vrste. Gledal bode morda s poltenimi očmi in ne bode videl lepote.«³²

Leta 1879 je katoliška cerkev sprejela filozofijo Tomaža Akvinskega za svojo uradno filozofijo. Razumljivo je, da je Flis kot predavatelj zgodovine cerkvene umetnosti sledil duhu uradne cerkve. Ni pa bil edini, saj je poleg njega tudi Anton Mahnič razvijal kritiko svobodomiselne kulture z ortodoksnega katoliškega stališča. Zanj je prava tista umetnost, ki temelji na katoliški ideji Boga in morale. Med drugim je zapisal: »Zatorej pa pravi slovenski umetnik je le tisti, ki Slovincem upodablja krščansko čeznaturno lepoto, ali pa če tega neče, smemo zahtevati, naj vsaj ničesar ne izraža, kar je krščanstvu nasprotno, naj ne taji resnic, brez katerih krščanstvo ostati ne more.«³³ Vsaj do leta 1916 je Mahničevo pe-

³⁰ J. Flis, *Umetnost v bogočastni službi*, Ljubljana 1908, 233–234.

³¹ N. d., 228–229.

³² F. Suher, *Umetnost in vzgoja, Šolski tovariš* (1920), št. 31, 3–4. Franc Suher (1861–1944) je bil risar in strokovni pisec. Opravil je razne risarske tečaje (Gradec, Dunaj, Salzburg, zasebna šola v Münchnu, tečaj na univerzi v Jeni), leta 1901 je postal učitelj, pozneje je bil profesor risanja na učiteljski vse do upokojitve (1925). V člankih obravnava umetnostno in etično vzgojo na šolah I. stopnje; predloge za preoblikovanje šolstva; pisal o pomenu risanja. Omenimo še njegov članek *Osamosvojimo se!* (SN 1920, št. 35), ki govori o škodljivih vplivih modernih tujih umetniških zgledov. Izzval je odgovor dr. K. Dobida (*Naprej* (1920), št. 40) (Dbd. [K. Dobida], *Slovenski biografski leksikon*, tretja knjiga, Ljubljana 1960–1970, 544).

³³ Za neotomiste (Mahniča, Ušeničnika in Flisa) velja sodba, da priznavajo samo eno dogmo in eno normo; »pojmovna trojica resničnega, dobrega in lepega je edina metafizika, ki jo uravnava in do-